

Werk

Titel: Herbarium Amboinense, plurimas conplectens arbores, frutices, herbas, plantas ter

Jahr: 1750

Kollektion: Zoologica

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN369547365

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN369547365>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369547365>

LOG Id: LOG_0015

LOG Titel: Caput Sextum. Gramen repens minus. Rompot majara. - Sesde Hoofdstuk. He kleine kruipende Gras

LOG Typ: chapter

Übergeordnetes Werk

Werk Id: PPN369544501

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN369544501>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369544501>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

CAPUT SEXTUM.

SESDE HOOFDSTUK.

*Gramen repens minus. Rompot majara.**Het kleine kruipende Gras.*

Hæc repentis graminis species est, quinque enim sexve tenues & firmos ex una producit radice culmos, sese non erigentes, sed plane terræ incumbentes vel repentes, ad palmæ latitudinem ab ortu geniculum formantes, ubi fibrillas iterum emittunt, ac mox sese bifidunt, omnesque porro geniculati sunt, & radículas terræ infigunt, ubi hanc tangunt, ac sursum alios iterum exhibent geniculatos culmos parum elevatos, quique ad quodvis geniculum simplex producant folium vulgaris graminis formæ, sed non ultra extensum digitum longum, tenue, & ad tactum parum rugosum, saporis dulcis.

Culmus frugifer non crassior est filo velorum, in summo semper gerens quatuor spicas, transversaliter erectas & cruciatis, ultra digiti articulum longas, atque in binis ordinibus obfitas viridibus squamosisque cellulis, quæ majores sunt quam in præcedentibus, in quibus reconditur pusillum fuscumque semen.

Radix fibrillosa quoque est sed rara, ideoque facile eradicari potest, licet magnum occupet locum, culmique instar retis dispersi & connexi sunt, ubique per fibrillas sese figentes.

Nomen. Latine *Gramen repens minus*, seu *Agrestis minor*; Malaice *Rompot majara*; Amboinice *Hutta ayan*, h. e. *gramen repens*, Ternatice *Saba saba*, quum ejus spicæ extensam referant palmam.

Locus. Circa sepes crescit & in umbrosis locis, sed potissimum in cultis vel desertis arvis.

Ufus. Pabulum est equorum & pecudum. Culmus cum expansis spicis alicui missus denotat, illum, qui hunc mittit, aliquid petere, acsi quis extensam offerret palmam, ut aliquid accipiat.

Gramen caninum, seu *Rompot andjing*, huic quoque adfines est, atque gramen est culmum gerens tenue & geniculatum, inferioribus geniculis terræ incumbens, dein sese erigit, tenuia gerens extensaque foliola.

Culmus superne profert binas angustas erectasque spicas, atque sub his tertia aliquando locatur ex similibus squamosis composita cellulis, instar binorum præcedentium graminum, sed cellulæ hæ subtiliores & angustiores sunt.

Radix tenuis est & vilis, crescitque inter gramen vaccinum & Teckee, quæ tria gramina canes edunt, ut vomitum caussent, quum alvi torminibus obnoxii sunt, quo curantur.

Gramen fumi, Malaice *Rompot assap*, Ternatice *Uccu manjoffu*, species est vulgaris *Graminis venti*, quod est gramen pusillum, humile, tenues emittens cauliculos, non multum procumbentes, sed potissimum erectos, qui breviter gerunt extensaque foliola, intense virentia, & aliquando, si soli rite sunt exposita, vel in solo crescunt argilloso, rubentia vel fusca, extensam gerit spicam, instar caudæ vulpis, quæ ex tenuissimis cauliculis, ac superius ex squamosis compositis capitulis, ita ut potius fumum quam spicam mentiat. In sterilibus crescit locis sub aliis graminibus in gracili solo, vel soli maxime exposito. Nul- lum ejus novi usum, nisi quod alicui mittatur tanquam obprobrium, aliquem in verbis esse inconstan- tem, talisque promissa tanquam fumum esse.

Campeu seu *Campee*, sic Bataviæ Portugallico vocabulo dictum, acsi dicerent *Polygonum aquaticum*, est gramen aquaticum repens, ad oras aquarum stagnantium & paludum obvium, flagellis suis tam aquæ quam terræ incumbens. Folia gerit longa graminea, instar subsequenter Hippogrostis, quæ rotundis, molli- bus & concavis insident petiolis, nullum, quantum notum est, gerens florem vel semen. Mulierculæ Bataviæ multum hoc adhibent, tenerimos fricantes culmos & folia, quibus caput inliniunt, ut crines excrecant denfi & longi.

OBSERVATIO.

Gramen Fumi, idem est, quod gramen paniculatum, locustis tenuissimis subrotundis nobis dicitur in *Thes. Zeyl. pag. 110. Tab. 47. Fig. 3.* & *Gramen paniculatum* ex oris Malab. pannicula delicatior *Plukn. Phyt. Tab. 300. Fig. 2.* & *Almag. pag. 176.*

CAPUT

Dit is een zoorte van kweken-gras, want het geeft vyf of ses dunne styve steelen uit eene wortel, die zig niet opregten, maar alle plat ter aarden leggen of kruipen, een band breed, van den oorspronk een knie makende, aldaar weder inwortelende, en zoo voorts in twee andere takken zig verspreidende, die alle met knien voortkomen, daar zy de aarde raken inwortelen, en dan opwaarts andere gelede steelen voortbrengen, die wat overeind staan, en aan yder knie een enkel blad hebben van gemeen grasafsoen, dog niet boven een gestrekte vinger lang, dun, en wat ruig in 't aantasten, zoet van smaak.

De vrugtdragende steel is mede niet dikker dan zeilgaarn, op zyn top dragende altyd vier aairen, die regt overdwars, en in 't kruis uitgebreid staan, ruim een lid van een vinger lang, en in twee rygen bezet met groene schubagtige buiskens, grooter dan aan 't vorige, daar in een klein bruin zaat schuilt.

De wortel is mede vazelagtig, dog weinig, dierhalven ligt uit te trekken is, hoewel 't een groote plaats beslaat, en de steelen netsgewys door malkander loopen, overal met worteltjens zig vast makende.

Naam. In 't Latyn *Gramen repens minus*, of *Agrestis minor*; in 't Maleits *Rompot majara*; in 't Amboins *Hutta ayan*, dat is kruipent gras; in 't Ternatis *Saha saba*, om dat zyn aairen een vlakke uitgerekte band gelyken.

Plaats. Het wast omtrent de beggen en op schaduwagtige plaatsen, dog lieft op gebouwde en verlatene landen.

Gebruik. Het is een voeder voor paarden en koeibeesten. De steel met de uitgebreide aairen aan iemand gezonden, beduidt dat den zender iets begeert, als of men een uitgebreide band vertoonde om iets te ontfangen.

Het *Gramen caninum*, *Rompot andjing*, of *bondegras*, is ook van dit maagfchap, een dunsteelig en geleed graasken, met de onderste leden op de aarden bukkende, daar na zig opregtende met dunne uitgebreide blaadjens.

De steel draagt boven twee smalle overeind staande aairen, en daar agter zomtyts een derde van diergelyke schubagtige buiskens, gemaakt als de twee voorgaande, dog fynder en smalder.

De wortel is dun en gering, het wast onder 't koeigras en Teckee gemengt, welke drie grafen de bonden eeten, om door 't braken hun te geneezen, als ze buikpyn hebben.

Gramen fumi, op 't Maleits *Rompot assap*, in 't Ternataans *Uccu manjoffu*, is een zoorte van 't gemeen *Gramen venti*, of *windbalm*, een dunsteelig en laag gras- ken, niet veel leggende, maar meest overeind staande, met korte en uitgebreide blaadjens, die hoog groen zyn, en zomtyts als ze wel ter zonne, en op een kleigrond staan, rood of bruin; het draagt een uitgebreide aaire als een vossstaart, van zeer fyne steeltjens, en voor aan schubagtige knopjens gemaakt, zoo dat het eer rook dan een aaire schynt. Het wast op dorre plaatsen, onder ander laag gras in een magere gront, of die veel zonne heeft. Ik weet 'er geen gebruik van, als dat men 't aan malkander zend, om te verwyten, dat iemand ongestadig in zyn zeggen is, en dat zyne beloften maar wind zyn.

Campeu of *Campee*, aldus op Batavia in 't Portugees genaamt, als of zy zeiden *Polygonum aquaticum*, of *waterweg-gras*, is een kruipent watergras, aan de oevers van de staande wateren en moerassen gemeen, met zyn ranken zoo wel op 't water als op 't land zwerfende. Het heeft lange gras-bladeren gelyk 't volgende *Hippogrostis* aan ronde weeke en bolle steelen, zonder bekend bloeizel of zaat. De Vrouwen op Batavia gebruiken 't veel, de teerste steelen en bladeren vrywende en op 't hoofd smerende, om digt en lang hair te doen groeyen.

AANMERKING.

Dit *Rookgras*, is het zelfde, het geen gepluimt gras, met zeer dunne rondagtige schubbetjes, van ons genaamt wert in de *Thes. Zeyl. pag. 110. Tab. 47. Fig. 3.* en gepluimt gras uit de Malabaarsche Kust, met een subtile pluim van *Plukn. Phyt. Tab. 300. Fig. 2.* & *Almag. pag. 176.*

B 2

S E